

REKOMMENDATION

norden

Nordiska rådet

Rek. 3/2016

Tidigare nummer:
A 1624/näring

Behandlas i:
Utskottet för tillväxt och
utveckling i Norden

Bilaga/or:
Betänkande över
medlemsförslag

J.nr. 14-00195-13

Mobilitet och rättvis konkurrens

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 21. Juni 2016 ved framställning i Presidiet antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden.

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ta initiativ till en förstudie kring hur en samlad informationstjänst för arbetstagare, arbetsgivare och små- och mellanstora företag i hela Östersjöregionen kunde byggas upp och långsiktigt finansieras.

att ta initiativ till ett samarbete inom (minst) Norden, kring hur nationell information till små- och mellanstora företag bättre kan samordnas och tillgängliggöras på nordisk nivå.

21. juni 2016

Henrik Dam Kristensen
President

Britt Bohlin
Rådsdirektør

Bilag:

Nordiska rådet

Utskottet för tillväxt och utveckling i Nordens betänkande över

Rek. 3/2016

Medlemsförslag om mobilitet och rättvis konkurrens

Tidigare nummer:
A 1624/näring

Förslag

Behandlas i:
Utskottet för tillväxt och
utveckling i Norden

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ta initiativ till en förstudie kring hur en samlad informationstjänst för arbetstagare, arbetsgivare och små- och mellanstora företag i hela Östersjöregionen kunde byggas upp och långsiktigt finansieras.

Bilaga/or:
Betänkande över
medlemsförslag

J.nr. 14-00195-13

att ta initiativ till ett samarbete inom (minst) Norden, kring hur nationell information till små- och mellanstora företag bättre kan samordnas och tillgängliggöras på nordisk nivå.

Bakgrund

Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har fungerat väl i 60 år och erbjudit såväl arbetare som företag många fördelar. Mobiliteten i Östersjöområdet har vuxit starkt, speciellt sedan de Baltiska länderna och Polen blev medlemmar i EU. Idag pendlar ca 130 000 personer över gränserna mellan Östersjöländerna.

Arbetskraftens mobilitet är viktig för att arbetsmarknaden skall fungera väl, för att utbud och efterfrågan skall mötas. Det kan bidra till en konvergens av arbetsvillkor och levnadsstandard i regionen. Det finns dock stora utmaningar kopplade till rörligheten. Utländska och utsända arbetare är lätt utsatta för dåliga arbetsvillkor vilket undergräver lika villkor på arbetsmarknaden och rättvis konkurrens mellan företag.

Hållbar tillväxt bygger på en jämlik arbetsmarknad där kollektivavtal respekteras och företagen tävlar med hög kvalitet och produktivitet. En tudelad arbetsmarknad, dåliga löner och arbetsförhållanden hör inte till den nordiska modellen.

En utredning som finska riksdagens revisionsutskott beställde och som publicerades 2010 uppskattade att den svarta ekonomins omfattning var 6,9 % av BNP år 2008 och skattebortfallet minst 4-5 miljarder euro årligen. Största delen är förlorade skatteinkomster och socialavgifter på löner samt förlorad mervärdesskatt¹. Den svenska skattemyndigheten uppskattar att skattefelet är ca 5 % av BNP. Skillnaden mellan total skattenivå och fastställd skatt är 133 miljarder kronor, varav mervärdesskattens andel är 35 miljarder, socialavgifternas 31 miljarder och inkomstskatternas 52 miljarder.²

¹ Revisionsutskottets betänkande 9/2010 rd

http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/reub_9_2010_p.shtml

² <http://www.skatteverket.se/omoss/omskatteverket/beskattningsverksamheten/skattefelet/>

De nordiska länderna har i samarbetsprogrammet för arbetslivsområdet 2013-2016 fastställt att det finns ett gemensamt intresse att motverka oacceptabla arbetsförhållanden, "social dumping" och diskriminering på arbetsmarknaden. Enligt programmet skall man utbyta erfarenheter om goda verktyg och åtgärder samt se på möjligheterna för ett stärkt samarbete mellan relevanta nordiska myndigheter.

Nordiska rådet

Rek. 3/2016

Inom ramen för det nordiska samarbetet har två studier kring utländsk arbetskraft utgivits under de senaste åren: Labour migrants from Central and Eastern Europe in the Nordic countries – Patterns of migration, working conditions and recruitment practices (Tema Nord 2013:570) samt Arbeidstilsynenes roller, strategier og redskaper i arbeidet mot sosial dumping: En nordisk pilotstudie (Tema Nord 2013:523). Nordiska arbetsrättsutskottet skall göra en uppföljning av utvecklingen och statistiken kring antalet utstationerade arbetstagare.

Tidigare nummer:
A 1624/näring

Behandlas i:
Utskottet för tillväxt och
utveckling i Norden

Bilaga/or:
Betänkande över
medlemsförslag

J.nr. 14-00195-13

Det finns många likheter mellan de nordiska ländernas arbetsmarknader: Organisationsgraden är hög och kollektivavtalen reglerar stora delar av arbetsmarkanden, men det finns ingen lagstadgad minimilön. Men det finns också betydande skillnader. Kollektivavtalen är allmängiltiga i Finland och i vissa branscher i Norge, men inte i Sverige och Danmark. Myndigheterna har få kontrollmekanismer i Sverige, medan arbetstillsynen i Danmark, Finland och Norge har fått en viktig roll i att motverka svartarbete och säkra arbetstagares rättigheter. Många olika åtgärder har omfattats, bland annat registrering, ID-krav och omfattande beställaransvar.

Eftersom de nordiska länderna har valt olika strategier och verktyg ger det utmärkta möjligheter att utvärdera de åtgärder som vidtagits för att hitta de mest effektiva lösningarna för att skapa en rättvis spelplan för arbetstagare och näringsliv.

Europeiska unionens råd har i maj 2014 godkänt tillämpningsdirektivet 96/71/EG om utstationering av arbetstagare i samband med tillhandahållande av tjänster. Direktivet ska vara implementerat senast i juni 2016. Direktivet skall säkerställa att det är arbetsrätten i det land där arbetet genomförs som skall tillämpas. Direktivet skall vidare se till att minimivillkor efterföljs. I direktivet stiftas att medlemsstaten ska fastställa effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner. Medlemsstaterna ska också vidta åtgärder för att förhindra missbruk och överträdelse av direktivet. Åtgärderna ska omfatta övervakning, bedömning och, i lämpliga fall, kontroll i enlighet med nationell rätt eller administrativ praxis. Sådana kontrollmekanismer som inte beskrivs måste godkännas av kommissionen. En koordinerad nordisk implementering av direktivet ger de nordiska länderna möjlighet att lära av varandra vad gäller övervakning, sanktioner och kontrollmekanismer, ger större tyngd i förhållande till kommissionen samt förhindra att nya gränshinder uppstår mellan de nordiska länderna.

Lagstiftningen i de nordiska länderna och EU är i stort sett på plats för att säkra lika lön och arbetsvillkor för alla i det land där arbetet utförs. Problemen beror på okunskap samt bristande övervakning och sanktioner. Varken arbetstagare eller arbetsgivare känner till vilka regler och praxis som gäller i de olika länderna. De vet inte sina rättigheter och skyldigheter och den informationen är svår att hitta.

Myndigheter och fackföreningar å sin sida har inte tillräckliga resurser och verktyg för att övervaka att lagar och avtal efterföljs. När sanktionerna är underdimensionerade, kan det löna sig för företagen att fuska även om de skulle åka fast. Ifall företag som fuskar klarar sig i konkurrensen, ökar pressen på andra företag att börja fiffla.

Baltic Sea Labour Forum, BSLF, som är ett samarbete mellan stater och arbetsmarknadsparterna runt Östersjön, har i sin Action Plan on Cross Border Mobility in the Baltic Region identifierat att bättre information till arbetare och arbetsgivare om deras rättigheter och skyldigheter skulle öka mobiliteten i Östersjöområdet och säkra arbetsförhållanden enligt gällande lagar och avtal.³

BSLF rekommenderar därför att man har informationscenter i varje land som kan ge service på flera språk och där man på ett ställe, lätt och begripligt får information om arbetslagstiftning, arbetsmarknadsparter och kollektivavtal, skatter, socialskydd, tillståndprocesser osv. I Norge har man redan etablerat särskilda servicecenter för utländska (ej nordiska) arbetstagare – så kallade SUA (Servicesenter for Utlandske Arbeidstakere), som samlar Utlenningsdirektoratet, Politidirektoratet, Skatteetaten och Arbeidstilsynet. Dessa SUA finns idag i Oslo, Stavanger och Kirkenes, men förväntas byggas ut på fler orter i framtiden. Också Danmark har etablerat International Citizen Service-kontor för utländska arbetstagare som ska arbeta för en dansk arbetsgivare.

BSLF har planer på att utveckla en internetportal med information riktad till individer och företag i Östersjöområdet, ifall de får finansiering. För att en dylik portal skall fungera måste nationella myndigheter och andra centrala aktörer ha lättillgänglig och relevant information på flera språk.

Bättre informationsverksamhet skulle bidra till en bättre fungerande arbetsmarknad och ökad mobilitet då arbetstagare och företag har kunskap om vilka regler som gäller. Kopplat till bättre övervakning och tillräckliga sanktioner skulle det stärka den nordiska modellen som bygger på respekt för kollektivavtal och konkurrens med hög kvalitet och produktivitet. Ytterligare skulle det öka statens inkomster då alla skulle betala skatt och socialavgifter på kollektivavtalsenlig lön.

Remissbehandling

Sekretariatet har diskuterat medlemsförslaget med Nordiska ministerrådets sekretariat och då fått upplyst att social dumping var en del av danska ordförandeskapet i NMR under 2015. Ordförandeskapet genomförde bland annat en mindre expertkonferens under 2015, för att belysa olika problemställningar kopplade till social dumping. Bland annat diskuterade man utländska tjänsteutövare och utstationerad arbetskraft, arbetsmarknadskriminalitet och grå ekonomi, informationsutbyte i förhållande till tillämpningsdirektivet till EUs utstationeringsdirektiv, samt servicecenter för information för utländska arbetstagare och arbetsgivare. Deltog gjorde myndighetspersoner från Norden och Polen.

En konsultbyrå har också under 2014 genomfört en behovsstudie kring att skapa en nordisk näringslivsportal för små och mellanstora företag och dessas behov av samlad information. Studien visar att information finns men att den ibland kan vara svår att finna. Rekommendationen från konsultfirman är att inte skapa en ny nordisk portal á la Hallå Nordens för privatpersoner, utan att istället utöka norden.org med en sektion som riktar sig till små och mellanstora företag, och som ska hänvisa till de redan existerande informations- och rådgivningskällor som finns idag. Samtidigt med detta undersöker Hallå Nordens sekretariat på NMRs möjligheten att skapa en särskild Norden-portal för små- och mellanstora företag. Detta kommer dock att göras först efter att den nu pågående utvärderingen av det befintliga Hallå Norden är slutförd sommaren 2016. Om motsvarande ska ske för hela Östersjöområdet kräver

Nordiska rådet

Rek. 3/2016

Tidigare nummer:
A 1624/näring

Behandlas i:
Utskottet för tillväxt och
utveckling i Norden

Bilaga/or:
Betänkande över
medlemsförslag

J.nr. 14-00195-13

³ www.bsif.eu

det att väsentliga ekonomiska resurser skjuts till, inte minst p.g.a. en ökad språklig komplexitet. Någon sådan utredning pågår dock för närvarande inte i Nordiska ministerrådets regi, utan avslutades i december 2014 då man fann det för dyrt att utvidga informationstjänsten Hallå Norden till hela Östersjöregionen.

Däremot så håller Baltic Sea Labour Forum, BSLF på med diverse aktiviteter kopplade till arbetskraftsmobiliteten i Östersjöregionen. Bland annat så organiserar man, tillsammans med PAC/Education, ett ledarskapsprogram, där man tillsammans med Tyskland och Polen ska se på möjligheten att utöka Hallå Norden-modellen till att också omfatta Östersjöregionen.

Det kommer att arrangeras tre seminarier om arbetskraftsmobilitet i Östersjöregionen under 2016. Även Hallå Norden kommer att ha två workshops som inkluderar intressenter från Tyskland och Polen, bland annat i Stockholm den 9-10 november. Det kommer även att arrangeras kontakter mellan fackföreningsnätverket BASUN och arbetsgivarorganisationer, genom BSLF. Önskemålet är att ha ett "Hallå Norden Östersjöregionen" etablerat någon gång under 2017.

Vad gäller tillämpningsdirektivet till EU:s utstationeringsdirektiv, så hade ministerrådets gränshindersekretariat, som en del av 2015 års prioritering av förebyggande gränshinderarbete, planer på att inbjuda de nationella tjänstemän i ministerierna som ansvarar för tolkningen och implementeringen av direktivet, till ett gemensamt möte. På så sätt hoppades man att proaktivt kunna förekomma ev. olikartade tolkningar och implementeringar av direktivet i länderna. Efter dialog med arbetsmarknadsministerierna beslöts dock att den dialogen istället borde äga rum i ministeriernas Nordiska Arbetsrättsutskott.

Utskottets synpunkter

Med tanke på att EU:s tillämpningsdirektiv till utstationeringsdirektivet ska vara implementerat i länderna i juni 2016, torde det ej vara nödvändigt att föreslå detta i en särskild rekommendation från rådet. Dessutom finns det i rådet redan ett annat medlemsförslag som handlar explicit om samordning av implementering av EU-direktiv (A 1630/näring).

Vad gäller medlemsförslaget om utökad information på nordisk nivå, för små- och mellanstora företag, så har det redan genomförts en undersökning av befintlig information och mervärdet av att ha en särskild nordisk portal för små och mellanstora företag i Norden, där utredningen inte menat att information saknas men att den samlade informationen är oöverskådlig. Efter den nu pågående utvärderingen av den nordiska informationstjänsten Hallå Norden, sommaren 2016, finns det möjlighet att ta upp frågan om information för små- och mellanstora företag igen.

Nationella myndighetssidor har redan information till arbetstagare och arbetsgivare, även om detaljeringsgraden ibland kan ifrågasättas. Även Hallå Norden, gränsregionala informationstjänster såsom Öresundsdirekt och Öresundsdirektbusiness, Grensetjänsten, samt EU-siter såsom Your Europe m.fl. tjänster har sådan information. Problemet är snarare mångfalden av informationsplatser än avsaknaden av information.

Den 30 april 2015, ägde det rum en trepartskonferens på Børsen i Köpenhamn. Parterna hade arbetat fram 15 konkreta hinder som man menade mest hämmade företagsamheten och tillväxten i

Nordiska rådet

Rek. 3/2016

Tidigare nummer:
A 1624/näring

Behandlas i:
Utskottet för tillväxt och
utveckling i Norden

Bilaga/or:
Betänkande över
medlemsförslag

J.nr. 14-00195-13

Norden. Ett av dessa hinder var bristen på lättillgänglig information för små- och mellanstora företag. Man önskade därför att Nordiska ministerrådet skulle undersöka möjligheten att bygga upp eller samordna sådan informationsutväxling.

Vill man utvidga eller bygga upp en liknande service som Hallå Norden, men för hela Östersjöregionen, så krävs det en hel del ytterligare ekonomiska resurser. I dessa besparingstider är det osannolikt att detta kommer att prioriteras. Möjligen kan det göras tillsammans med Baltic Sea Labour Forum, BSLF och de parter som de redan samarbetar med för att uppnå samma mål. Det är dock ovisst hur mycket resurser som kan krävas för att detta ska kunna bli en realitet.

Med tanke på ovanstående kunde det vara värdefullt om det gjordes en förstudie kring hur en samlad webbportal för arbetstagare, arbetsgivare och små- och mellanstora företag(are) i hela Östersjöregionen/villiga länder kunde byggas upp och långsiktigt finansieras.

Oslo, 19 april 2016

Arto Pirttilahti (cent)
Gunvor Eldegard (A)
Heidi Nordby Lunde (H)
Henrik Brodersen (DF)
Håkan Svenneling (V)
Juhana Vartiainen (saml)
Juho Eerola (saf)
Katri Kulmuni (cent)
Lars Tysklind (FP)

Lena Asplund (M)
Per Olaf Lundteigen (Sp),
Pyy Niemi (S), Formand
Ruth Mari Grung (A)
Tom E. B Holthe (FrP)
Torgeir Knag Fylkesnes (SV) Næst-
formand
Ville Skinnari (sd)

Nordiska rådet

Rek. 3/2016

Tidigare nummer:
A 1624/näring

Behandlas i:
Utskottet för tillväxt och
utveckling i Norden

Bilaga/or:
Betänkande över
medlemsförslag

J.nr. 14-00195-13